

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
आदेश

०६९-WO-१२६५

विषय :- उत्प्रेषण ।

हरि बहादुर थापा मगर.....१ निवेदक

विरुद्ध

पुनरावेदन अदालत जनकपुर, धनुषा १
सिन्धुली जिल्ला अदालत, सिन्धुलीमाडी.....१
जिल्ला सिन्धुली कमलामाई नगरपालिका वडा नं. ६ बस्ने पशुपति कार्की.....१

} विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७ (२) बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छ :-

विपक्षी मध्येकी पशुपति कार्कीले सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७/११/०२ मा भएको फैसला अनुसार दिए नगदै नदिए प्रतिवादीको नामको सिन्धुली जिल्ला कपिलाकोट गा.वि.स.वडा नं.३८ कि.नं. १७० को क्षेत्रफल ०-६-९-१ र कि.नं. ३७ को क्षेत्रफल ०-११-१२-२ लिलाम गरी विगो रु १,१५,५१०/- दिलाई पाउँ भन्ने सिन्धुली जिल्ला अदालतमा दिएको निवेदन अनुसार वादीले देखाएको जेथाको पञ्चकृते मूल्याङ्कन कम र कि.नं. ३७ मा ३ तले घरको मूल्याङ्कन नगरेकोले वेरीतको सो मुचुल्का बदर गरी पाउँ भनी निवेदन दिएकी थिइन् । सो मुचुल्का बदर भै पुनः पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का गर्दा कि.न. १७० को प्रति कट्टा रु १,००,०००/- पर्ने जग्गालाई रु. २०,०००/- र कि.नं. ३७ को प्रति कट्टा रु १,२५,०००/- पर्ने जग्गालाई रु ५,०००/- र कि.नं. ३७

मा रु २ लाख जती मोल जाने ३ तले घरको पुनः पञ्चकृते मूल्याङ्कन नै नगरी मेरो बढी मोल जाने घरजग्गा मिति २०६९।१।०२३ मा कम मुल्यमा लिलाम गर्ने गरी दोस्रो पटक वेरितको पञ्चकृते मूल्याङ्कन भएको हो । उक्त वेरितको पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का बदर गरी पाउँ भनी निवेदन दिँदा उक्त मुचुल्का सदर गरेको सिन्धुली जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१।२३ को वेरितको आदेश बदर गर्न अ.व. १७ नं. बमोजिम पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा निवेदन दिएको थिएँ । पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट सिन्धुली जिल्ला अदालतको मिति २०६९।१।२३ को आदेश सदर गरेबाट मेरो सम्पत्ति सम्बन्धी सवैधानिक एवं मौलिक हकमा प्रत्यक्ष आघात परेकोले उत्प्रेषणको आदेशबाट बदर गरिपाउँ भन्ने माग निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो, निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुनु पर्ने हो, लिखित जवाफ पठाउनु भनी विपक्षीलाई सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियम बमोजिम पेश गर्नु । साथै निर्णय नहुँदासम्म लिलाम सम्बन्धी प्रक्रिया जे जस्तो अवस्थामा छ, यथास्थितिमा राख्नु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ (१) बमोजिम अल्पकालिन अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतको मिति २०७०।०२।२३ को आदेश ।

कानून बमोजिम अधिकारक्षेत्र ग्रहण गरी कानून बमोजिम नै पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट आदेश भएको हुँदा उक्त आदेशबाट रिट निवेदनमा उल्लेख गरे बमोजिम रिट निवेदकको संविधान प्रदत्त मौलिक हक हनन् नभएकोले निवेदकको रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको तर्फबाट परेको लिखित जवाफ ।

विपक्षी रिट निवेदकले फैसला कार्यान्वयन कार्य लम्ब्याउने दुषित मनसायले प्रस्तुत रिट निवेदन समेतका प्रयास गर्नु भएको हो । अन्यथा निज विपक्षीले तिर्नु बुझाउनु पर्ने विगो रु. १,१२,०६८। नगदै बुझाएमा निज विपक्षीको कुनै जग्गा थोरै मूल्यमा लिलाम सकार गराई विपक्षीलाई आर्थिक क्षति पुर्‍याउने दुरासय छैन । अतः सिन्धुली जिल्ला अदालतको आदेश सदर गरी कानून बमोजिम गर्नु भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको मिति २०७०।०२।०२ को आदेश कानूनसम्मत रहेकोले रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने विपक्षी पशुपति कार्कीको लिखित जवाफ ।

यसमा निवेदन दावीको जग्गाको पञ्चकृते मूल्याङ्कन जिल्ला अदालत नियमावली, २०५२ को नियम ७५ को रित पुर्‍याई नभएको भनी निवेदकले पुष्टि गरेको नदेखिनाले निवेदन माँग बमोजिम तत्काल अन्तरिम आदेश जारी गरी मिति २०७०।०२।२३ को आदेशलाई निरन्तरता दिई रहन परेन । नियमबमोजिम गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।०५।०२ को आदेश ।

विपक्षी वादी पशुपति कार्की र म निवेदक प्रतिवादी भै जिल्ला अदालत सिन्धुलीमा चलेको विगो मुद्दा मैले सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।१।०२ गते फैसला भई सो फैसला पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट सदर भै ठहर भएको विगो रु १,१२,०६८।- प्रतिवादी पशुपति कार्कीले पाउने विगो म निवेदकबाट मिति २०७०।०७।१४ गते सिन्धुली जिल्ला अदालतमा दाखिला गरी विपक्षीले मेरो नामको कपीलाकोट गा.वि.स. वडा नं. ३ को कि.नं. १७० र ३७ रोक्का राखी विगो भराई पाउँ दिएवाट राखिएको उक्त जग्गा फुकुवा समेत भएकोले विपक्षी वादी पशुपति कार्कीलाई मैले कुनै विगो दिन बाँकी नरहेको हुँदा सोही विषयमा यस अदालत समक्ष दिएको उत्प्रेषणको रिट निवेदन तामेलीमा राख्नको लागि निवेदक हरि बहादुर थापा मगरले यस अदालतमा मिति २०७१।०२।१८ गते दिएको निवेदन ।

नियमबमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत निवेदनमा निवेदनपत्र सहितको मिसिल संलग्न कागजात अध्ययन गरी हेर्दा निवेदकले माग गरेबमोजिमको आदेश जारी हुन पर्ने नपर्ने के हो सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा विपक्षी मध्ये पशुपति कार्कीले मिति ०६७।१।०२ गते सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला अनुसार दिए नगर्दै नदिए प्रतिवादीको नामको कि.नं. १७० र कि.नं. ३७ लिलाम गरी विगो दिलाई पाउ भनी सिन्धुली जिल्ला अदालतमा दिएको निवेदन अनुसार वादीले देखाएको जेथाको पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्कामा देखाएको जेथाको मूल्याङ्कन कम गरेको र कि.नं. ३७ मा बनेको ३ तले घरको मूल्याङ्कन नै नगरेकोले मिति २०६९।१।०२३ गतेको वेरीतको सो मुचुल्का बदर गरी पाउँ भनी सिन्धुली जिल्ला अदालतमा निवेदन दिँदा उक्त मुचुल्का सदर गरेको मिति २०६९।१।२३ गतेको आदेश बदर गर्न अ.वं. १७ नं. बमोजिम पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा निवेदन दिँदा मिति २०७०।०२।०२ मा सिन्धुली जिल्ला अदालत को उक्त आदेश सदर गरेबाट आफ्नो सम्पत्ति सम्बन्धी सवैधानिक एवं मौलिक हकमा प्रत्यक्ष आघात परेकोले सो आदेश उत्प्रेषणको आदेशबाट बदर गरी पाउँ भन्ने मुख्य निवेदनदावी लिएको देखिन्छ ।

सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला बमोजिमको विगो भरीभराउको लागि विगो दाखिल गर्न निवेदकलाई ३५ दिने म्याद तामेल भएको र उक्त म्याद भित्र अदालतमा विगो बुझाउन नल्याएको हुँदा उक्त फैसला कार्यान्वयनका लागि प्रत्यर्थी मध्येकी वादी पशुपति कार्कीले निवेदकको नाममा दर्ता रहेको कि.नं. १०७ र कि.नं. ३७ लिलाम गरी विगो भरी भराउको लागि सिन्धुली जिल्ला अदालतमा मिति २०६९।०१।१५ मा निवेदन दिएपछि तहसिल शाखाबाट मिति २०६९।८।२८ मा उक्त जग्गाहरुको पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का गरिएको देखिएकोमा सो मूल्याङ्कन

मुचुल्का बेरितको भएकोले बदर गरी पाँउ भनि निवेदक हरि बहादुर थापा मगरले निवेदन दिएपछि सो उपर सुनुवाई हुँदा सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट उक्त पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का जिल्ला अदालत नियामावली, २०५२ को नियम ७५ को कानूनी रित पुगेको अवस्था नहुदा सो मूल्याङ्कनलाई बदर गरिदिई कानूनी रित पुर्‍याई पुनः पञ्चकृते मूल्याङ्कन गर्नु भनी मिति २०६९।०९।२९ गते आदेश भएको देखिन्छ ।

अदालतको आदेश बमोजिमको विधी र प्रकृया पुरा गरी पुनः दोस्रो पटक तहसिल शाखाबाट मिति २०६९।१०।२३ गते पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का भएकोमा सो मूल्याङ्कनमा पनि निवेदकले आफ्नो चित्त नबुभाई पुनः अ.व. ६१ नं. बमोजिम दिएको निवेदन इजलास समक्ष पेश हुँदा “यसमा यस अदालतको तहसिल शाखाबाट मिति २०६९।१०।२३ मा भएको पञ्चकृते मूल्याङ्कन गर्दा जिल्ला अदालत नियामावली २०५२ को नियम ७५ बमोजिम रित पुर्‍याई गरेको मूल्याङ्कन मिलेकै देखिँदा सो पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्का निवेदक प्रतिवादीको माग अनुसार बदर गर्नु पर्ने अवस्था देखिएन । कानून बमोजिम गर्नु” भनी सिन्धुली जिल्ला अदालतले मिति २०६९।११।२३ मा आदेश गरेको देखिन्छ ।

यसरी सिन्धुली जिल्ला अदालतको तहसिल शाखाबाट भएको दोस्रो पटकको पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्कालाई सदर गरेपछि निवेदकले पुनः सो सदर आदेशलाई बदर गराउनको लागि पुनरावेदन अदालत, जनकपुरमा अ.व. १७ नं. बमोजिम निवेदन लिई गएकोमा पुनरावेदन अदालतबाट पनि सोही आदेशलाई मिति २०६९।११।२३ मा सदर भएको पाइयो ।

त्यसैगरी विपक्षी पशुपति कार्की वादी र निवेदक हरिबहादुर थापा मगर प्रतिवादी भएको लेनदेन मुद्दामा सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।११।०२ गते फैसला भई सो फैसला पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट सदर भै ठहर भएको विगो रु १,१२,०६८। वादी पशुपति कार्कीले पाउने विगो हरि बहादुर थापा मगरले मिति २०७०।०७।१४ गते सिन्धुली जिल्ला अदालतमा दाखिला गरेपछि रोक्का रहेका कि.नं. १७० र ३७ का जग्गाहरु फुकुवा समेत भएकोले सोही विषयमा यस अदालतमा दायर रहेको प्रस्तुत रिट निवेदन तामेलीमा राख्नको लागि निवेदक हरि बहादुर थापा मगरले यस अदालतमा मिति २०७१।०२।१८ गते निवेदन दिएको देखिन्छ ।

यसरी एकातिर विधी र प्रकृया पुरा गरी सिन्धुली जिल्ला अदालतको तहसिल शाखाबाट भएको पञ्चकृते मूल्याङ्कन मुचुल्कालाई सिन्धुली जिल्ला अदालत हुँदै पुनरावेदन अदालत जनकपुर समेतले तह-तह गर्दै सदर गरेको अवस्था छ भने अर्को तर्फ रिट निवेदक हरि बहादुर थापा मगरले मिति २०७१।०२।१८ गते यस अदालतमा निवेदन दिई वादी पशुपति कार्की र आफू प्रतिवादी भएको विगो मुद्दामा सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट आफूले प्रत्यर्थी पशुपति कार्कीलाई रु १,१२,०६८। दिनु बुझाउनु पर्ने गरी भएको फैसला र सो फैसलाई पुनरावेदन अदालत जनकपुरले

सदर गरेको विगो मिति २०७०।०७।१४ गते सिन्धुली जिल्ला अदालतमा दाखिला गरिसकेको र सो बमोजिम आफ्नो रोक्का रहेका कि.नं. १०७ र ३७ फुकुवा समेत भै सकेकोले आफूले यस अदालतमा दिएको प्रस्तुत रिट निवेदन तामेलीमा राख्न अनुरोध गरेको देखिएबाट रिट निवेदनमा उठान गरिएका विषयहरु समाधान भै सकेको देखिएको हुँदा र यसलाई मिति २०७०।०७।२४ गते सिन्धुली जिल्ला अदालतबाट श्री मालपोत कार्यालय, सिन्धुलीलाई रोक्का जग्गा फुकुवा गरी दिन लेखेको पत्र समेतबाट पुष्टी भएबाट यस रिट निवेदनको औचित्यता र सान्दर्भिकता समाप्त भै सकेकोले यस विषयमा थप केही बोली रहन परेन । अतः प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :-अर्जुनप्रसाद कोइराला

इति सम्बत् २०७१ साल भाद्र २६ गते रोज ५ शुभम्-----।